

VI. MISCELLANEA

1. ŚP. WŁADYSŁAW SEYDA

W dniu 6 lutego br. zmarł w Poznaniu śp. Władysław Seyda, jeden z najwybitniejszych przedstawicieli społeczeństwa wielkopolskiego zarówno w okresie poprzedzającym wielką wojnę, jak i w czasach budowania zrębów państwowości polskiej.

Zycie Jego niezatartymi literami wryło się w dziejach ostatnich kilkudziesięciu lat oswobodzonej ojczyzny, w szczególności w dziejach wielkopolskiej ziemi, której był najwierniejszym synem.

Urodził się śp. Władysław Seyda dnia 22 kwietnia pamiętnego roku 1863. Po ukończeniu gimnazjum wstąpił na wydział prawny uniwersytetu wrocławskiego. W roku 1883 kończy studia prawnicze, a po złożeniu w roku 1889 egzaminu asesorskiego poświęca się zawodowi adwokackiemu, osiedlając się jako adwokat początkowo w Krotoszynie a w następstwie w Poznaniu. Odnaczający się niezwykłymi zdolnościami prawnik, od samego zarania swej kariery życiowej nie ogranicza się do swej pracy zawodowej. Przepojony uczuciem najgłębszej miłości narodu i ojczyzny, z niezachwianą wiarą w ich przyszłość, śp. Władysław Seyda bierze najszerszy i wybitny udział w życiu społecznym i politycznym Ziemi Zachodnich, staje się jednym z najgorliwszych bojowników w ciężkiej i uporczywej walce, jaką społeczeństwo z naporem germanizacyjnym o swe najświętsze ideały toczyć musiało. Należy on do czołowych mężów tego społeczeństwa, którzy wszelkimi dostępnymi im środkami budzili i podtrzymywali ducha narodowego, przygotowywali ów zapał i twardą, hartowaną wolę wytrwania, które w rezultacie doprowadziły do skruszenia więzów niewoli w powstaniu wielkopolskim i do odniesienia walnego zwycięstwa nad potężnym a najgroźniejszym nieprzyjacielem.

W uznaniu wielkich zasług śp. Władysław Seyda na tym polu Jego pracy, w związku z niepospolitymi zaletami Jego prostopolnego, pełnego otwartości i szczerości charakteru, społeczeństwo wielkopolskie powierzyło mu jako jednemu z posłów swoich obronę swych najistotniejszych interesów na arenie parlamentu niemieckiego. W okresie wojny światowej jest on ostatnim prezesem Koła Polskiego w tymże parlamencie, w którym to charakterze w słynnym swym przemówieniu z trybuny parlamentarnej z niezwykłą w ówczesnych warunkach odwagą i otwartością stwierdził ko-

nieczność zlania się wszystkich ziem polskich w jedną niepodzielną i niepodległą całość. Jest on również pierwszym Polakiem, który podczas historycznego posiedzenia reprezentantów wszystkich ugrupowań parlamentu niemieckiego z ust generała Ludendorffa, jako przedstawiciela sztabu generalnego, dowiedział się o zbliżającej się klęsce militarnej państw centralnych, uświadamiając sobie natychmiast, że nadeszła oczekiwana z utęsknieniem przez pokolenia chwila wyzwolenia z więzów niewoli, chwila odrodzenia Polski.

W pamiętnych dniach listopadowych 1918 r. śp. Zmarły zwołuje w Poznaniu zebranie, na którym powołano do życia Komitet Obywatelski; ten Komitet zaś zainicjował wielki sejm dzielnicowy, odbyty w początkach grudnia 1918, który utworzył Naczelną Radę Ludową jako tymczasową władzę idącego do niepodległości społeczeństwa Ziem Zachodnich, z Komisariatem jako władzą wykonawczą na czele. Komisariat Naczelnej Rady Ludowej, w którego skład wszedł również śp. Władysław Seyda, przejąwszy wszystkie agendy władz pruskich rządzi niemal suwerennie całym społeczeństwem aż do chwili, gdy po zawarciu Traktatu Wersalskiego i przeprowadzonym zjednoczeniu Ziem Zachodnich z resztą odrodzonej Rzeczypospolitej Polskiej utworzono Ministerstwo Byłej Dzielnicy Pruskiej. Pierwszym ministrem mianowano w sierpniu 1919 r. śp. Zmarłego, który w wyjątkowej pracy przystępuje do niezmiernie trudnego zadania dostosowania odrębności dzielnicowych w zakresie administracji i prawa do całości państwowości polskiej.

Po ustąpieniu ze stanowiska ministra b. dzielnicy pruskiej przechodzi śp. Władysław Seyda w sierpniu 1920 r. do sądownictwa polskiego. Postać Jego na tym tle występuje z tą samą wyrazistością, jaka znamionuje Jego działalność w poruszonych poprzednio innych dziedzinach życia narodowego, społecznego i politycznego.

Z wrodzoną sobie przedziwną dostojnością i powagą, zaopatrzonej w bogaty skarb głębokiej i wszechstronnej wiedzy prawniczej, obejmuje On początkowo jako jeden z prezesów kierownictwo ówczesnej izby piątej Sądu Najwyższego (tzw. wielkopolskiej), w następstwie zaś mianowany w roku 1924, po śmierci śp. Franciszka Nowodworskiego pierwszym prezesem, kierownictwo całej nawy najwyższej magistratury sądowej.

Działalność ową na tym posterunku prowadzi z namiętnym wprost zaparciem się siebie. Nie ogranicza się do czynności administracyjnych i reprezentacyjnych, lecz bierze najwyższy, osobisty udział w samym wymiarze sprawiedliwości. Postawienie bowiem wymiaru sprawiedliwości, zwłaszcza w Sądzie Najwyższym, na możliwie najwyższym poziomie, oto naczelné zadanie, jakie sobie wówczas postawił. W pogoni za tym ideałem rzuca na szale wszystkie

Swe siły, zmagając się z rozlicznymi trudnościami, jakimi najeżona była droga młodej magistratury wskutek różnorodności ustawodawstw poszczególnych dzielnic, związanej z tym rozbieżności w pojęciach prawniczych, wreszcie wskutek braku dostatecznej ilości sił sędziowskich, którymi państwowość nasza w ówczesnej dobie w ograniczonej tylko mierze dysponowała.

W cały ten ogrom pracy wkłada bez żadnego ograniczenia swój skarb największy, swe wielkie serce, będące Mu najpierwszym drogowskazem we wszystkich Jego poczynaniach; obdziela nim również z rozrzną hojnością współtowarzyszy pracy, sędziów Sądu Najwyższego jak i wszystkich innych pracowników tego sądu.

W roku 1929 przechodzi śp. Władysław Seyda w stan spoczynku, powraca do rodzinnego Poznania, do szeregów palestry, z której wyszedł i tutaj zmorzone trudem ofiarnego żywota serce Jego bić przestało. Pogrzeb, który odbył się 28 lutego br., przy udziale tysięcznych rzesz, z przedstawicielami władz państwowych na czele, zamienił się w manifestacyjny hołd, jaki wszystkie sfery społeczeństwa w poczuciu straty, jaka je dotknęła, wielkiemu swemu synowi oddały.

Część Jego pamięci!

Sędzia S. N. Jan Dembiński (Warszawa)

2. ŚP. DR WŁODZIMIERZ DBAŁOWSKI

Zmarł w dniu 15 lutego 1939 r. niespodziewanie w pełni sił po krótkotrwałej chorobie.

Pozostawił on po sobie poważny dorobek w postaci cennych prac z dziedziny prawa cywilnego materialnego i formalnego. Dzięki swojej wyjątkowej pracowitości i wysokim uzdolnieniom znalazł dość czasu dla pracy naukowej obok wzorowo spełnianych czynności zawodowych na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, a przedtem na stanowisku naczelnika wydziału sekcji ustawodawczej w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Rozpoczął swoją działalność w sądownictwie w okręgu krakowskim, skąd po kilku latach przeszedł do Ministerstwa Sprawiedliwości w Wiedniu, gdzie pozostawał do roku 1918, mając bliską styczność z pracami kodyfikacyjnymi. Na początku 1919 r. przybył do Warszawy, gdzie również początkowo oddał się, jak wyżej wspomniano, pracy nad projektami ustawodawczymi. W roku 1920 powołany został na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, gdzie w ostatnich kilku latach kierował sekcją dla spraw małopolskich w izbie cywilnej. W tymże czasie był członkiem Trybunału Kompetencyjnego.

Dał się poznać jako znakomity prawnik cywilista. Zjednał sobie szczerą sympatię w gronie sędziowskim i w ogóle w sferach prawniczych. Nie uznawał różnic dzielnicowych. Każdemu z kolegów rad był służyć pomocą i radą, gdy zaszła potrzeba, zwłaszcza gdy chodziło o jednolitość wykładni norm prawnych. Nie zasklepiął się w zasadach prawa austriackiego, które było polem długoletniego Jego działania, lecz w krótkim czasie opanował dokładnie ustawodawstwo również i innych dzielnic.

Z tym zasobem wiedzy położył wielkie zasługi przy kodyfikacji prawa, jako członek Komisji Kodyfikacyjnej, do której został powołany w r. 1929. Uczestniczył tutaj w szeregu podkomisji bądź jako członek bądź jako referent poszczególnych działów ustawodawstwa. Należał do sekcji cywilnego prawa formalnego, biorąc udział w opracowaniu projektów prawa procesowego spornego i egzekucyjnego a ostatnio — postępowania niespornego. Poza tym uczestniczył w podkomisji prawa handlowego, prawa majątkowego małżeńskiego oraz prawa morskiego i rzecznego.

W naszym czasopiśmie od szeregu lat był stałym referentem orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie spraw cywilnych z województw południowych. Tezy, które redagował i podawał do umieszczenia w „Ruchu” odznaczały się zwięzłością i jasnością oraz doborem treści. Żadne więcej interesujące zagadnienie prawne nie uszło jego uwagi. Dążył do tego, aby czytelnicy „Ruchu” byli należycie i w porę poinformowani o bieżącym orzecznictwie kasacyjnym.

Dzięki dodatnim przymiotom swego charakteru zyskał szacunek wszystkich tych, z którymi wypadło mu pracować. Jego współpraca była zawsze poszukiwana. Był wszędzie czynny tam, gdzie potrzeba było rzetelnej pracy, wspartej wiedzą i doświadczeniem. Był członkiem komitetu redakcyjnego „Ruchu Prawniczego”, „Gazety Sądowej Warszawskiej”, „Polskiego Procesu Cywilnego”, „Orzecznictwa Sądów Polskich”, „Głosu Sądownictwa”. W czasopiśmie tych niejednokrotnie zabierał głos, poruszając aktualne zagadnienia prawne, w szczególności w związku z kodyfikacją. Z większych prac jego należy zanotować znakomity komentarz do kod. cyw. austr. (1927 r.), opracowany łącznie z drem Przeworskim, a nadto „Ustawy o prawie międzynarodowym i międzydzielnicowym” (1928 r.) oraz „Ochrona lokatorów” (1936 r.).

Przedwczesny zgon śp. Włodzimierza Dbałowskiego wytworzył poważną szczerbę w gronie sędziów najwyższej naszej magistratury, jak również w Komisji Kodyfikacyjnej.

Wacław Miszewski (Warszawa)

3. ŚP. PROF. STANISŁAW GOŁĄB

Dnia 29 marca 1939 r. zmarł w Krakowie profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego dr Stanisław Gołąb. Stratę tę boleśnie odczuł nie tylko Uniwersytet Jagielloński, ale całe prawo polskie, któremu prof. Gołąb oddał wszystkie swoje siły i pracę całego swego życia.

Stanisław Gołąb urodził się w Rzeszowie w r. 1878. W roku 1900 promował się na Wydziale prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Początkowo poświęcił się studiom nad prawem cywilnym i w roku 1918 habilitował się na tym Uniwersytecie z zakresu prawa cywilnego. Już w r. 1919 został nadzwyczajnym, a w r. 1921 zwyczajnym profesorem prawa cywilnego Uniwersytetu Jagiellońskiego. W r. 1929 objął na tym Uniwersytecie katedrę prawa procesowego cywilnego jako profesor zwyczajny i w tym dziale pracuje już do końca.

Dorobek naukowy zmarłego jest bardzo wielki. Prof. Gołąb pracował zdawałoby się bez odpoczynku, ogłaszając drukiem to monografie, to większe artykuły, to drobne przyczynki. Ograniczę się tylko do wymienienia ważniejszych prac ogłoszonych przez Zmarłego. Oto one: Prawo słuszne wobec niektórych zagadnień dzisiejszej doby; Istota ustawowych ograniczeń alienacji; Rozrządzenie hipoteką przez właściciela; Wojna a kodeks cywilny; The Codification of Polish Law; L'essenza della persona giuridica; Rodzina i własność; Interwencja uboczna; Ustrój sądów powszechnych: Théorie et technique de la codification; Projekty polskiej procedury cywilnej; Polskie prawo małżeńskie w kodyfikacji; Skupienie i przyspieszenie w procesie cywilnym; Sprawa Cornera; Egzekucja przeciw posiadaczowi fideikomisu; Sądy cywilne; Nauka o długu i odpowiedzialności; Zarys polskiego procesu cywilnego; Komentarza do kodeksu postępowania cywilnego wspólnie z drem Z. Wusatowskim; Automat hipoteczny; Opróżnione miejsce hipoteczne; Państwowa władza opiekuńcza; Prawo rodziny de lege ferenda; Uwiadomienie o sporze i wskazanie poprzednika; O pełnomocnikach procesowych; Organizacja sądów powszechnych i inne.

Z tego długiego łańcucha tylko przykładowo wyliczonych prac widoczne jest, jak intensywna była praca Zmarłego i jak rozległa jego sfera zainteresowań.

Ale prof. Gołąb nie ograniczał się tylko do pracy badawczej. Od pierwszej chwili pracuje z zapałem nad kodyfikacją prawa polskiego, a jak wybitny i wydatny był jego współudział w pracach Komisji Kodyfikacyjnej, to wykaże króciutki przegląd tej jego działalności. I tak w sekcji prawa procesowego cywilnego opraco-

wał referaty o prawie ubogich, o kasztach procesu, o wznowieniu i o kaucji aktorycznej. W tej sekcji był też członkiem Komitetu Redakcyjnego i opracował uzasadnienie ostatecznego projektu Komisji. W sekcji prawa cywilnego był sekretarzem i Jemu zawdzięczamy opracowanie protokołów tyjących się prac nad ustawą o prawie międzynarodowym prywatnym i nad prawem autorskim. Protokoły te zostały przez Niego ogłoszone drukiem. Ostatnio pracował w podkomisji prawa o stosunkach z pokrewieństwa i opieki będąc referentem działu rodzice i dzieci.

W końcu nie uchylał się Zmarły od pracy w organizacjach naukowych. Był prezesem krakowskiego Towarzystwa prawniczego i członkiem czynnym Międzynarodowego Instytutu filozofii i socjologii prawa w Paryżu.

Jeżeli więc na początku tego krótkiego wspomnienia powiedziałem, że przez śmierć prof. Gołaba prawnictwo polskie poniosło dotkliwą stratę, to twierdzenia tego nie potrzeba udowadniać. Przemawia za nim nieodparcie garść tych przytoczonych przeze mnie suchych faktów, które odtwarzają nam obraz życia Zmarłego, życia poświęconego bez reszty Pracy i Nauce.

Prof. Kamil Stęsko (Lwów)

4. ŚP. PROF. LEOPOLD CARO

W chwilach wielkiego żalu po stracie osób nam bliskich i drogich, a twórczych i wybitnych w życiu społeczeństwa, pytamy się mimowoli, dlaczego odchodzą od nas w pełni sił będący ludzie dzielni i mądrzy? Ale uspakajającej żal nasz odpowiedzi znaleźć nie możemy, a pozostaje dla kraju i społeczeństwa tylko wdzięczna pamięć i bogaty dorobek zmarłego.

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne we Lwowie poniosło przez zgon swego długoletniego Prezesa ogromną, niepowetowaną stratę. Był to bowiem człowiek ponad zwykłą miarę wykształcony i czynny, uczony pełen zdolności i zapału o wyjątkowym talencie literackim, którego umysł obejmował niezmierne obszary wiedzy społecznej i historycznej.

Śp. prof. dr Leopold Caro urodził się w roku 1864 we Lwowie, gdzie uczył się na Wydział prawno-ekonomiczny i Wydział filozoficzny Uniwersytetu i otrzymał w r. 1887 stopień doktora praw. Następnie udał się za granicę w celu dalszych studiów z działu ekonomii i pracował w seminarium prof. Miaskowskiego w Lipsku. Od tego okresu rozpoczął nader bogatą i wszechstronną pracę samodzielną na polu nauk ekonomicznych, socjologicznych i prawnych. W roku 1894 zdał egzamin adwokacki i wkrótce, ożeniwszy się z panną Chelińską osiadł w Krakowie jako adwokat.

Obok swych zajęć zawodowych i społecznych pracował późniejszy profesor gorliwie nad zagadnieniami ekonomicznymi i socjologicznymi, ogłaszając swe prace w języku polskim i niemieckim. Pierwsza ze znanych jego prac „O Lichwie” wydana była w Łapsku w r. 1893; następnie pojawiła się książka pt. „Studia społeczne” w Krakowie w 2 wydaniach (1906 i 1908), potem główne jego dzieło „Emigracja” (Poznań 1914; wyd. niem. 1909), „Wstęp do socjologii” (Lwów 1912) i „Problemy skarbowe Polski” (Kraków 1919). W czasie wielkiej wojny i wojny polskiej był Caro oficerem korpusu sądowego, a do rezerwy przeszedł ze stopniem pułkownika. Wybrany przez Wydział rolniczo-leśny Politechniki lwowskiej i mianowany w r. 1921 profesorem ekonomii rozpoczął tam swe doskonałe wykłady, a przez pewien czas wykladał też jako zastępca ówczesnego p.o. ministra dra Głębińskiego ekonomię na Uniwersytecie lwowskim, skupiając około siebie wielu zdolnych pracowników. Jako podręcznik do swych wykładów wydał dzieło: Zasady nauki ekonomii społecznej (Lwów, 1926). W parę lat później ukazała się jego książka pt. „Solidaryzm” (Lwów, 1931), w której autor przemawiał za stopniową ewolucją organizacji społeczeństw, nie na podstawie bezwzględnej współzawodnictwa, lecz zgodnej współpracy przedsiębiorstw, z uwzględnieniem zasad prawdziwej etyki w działaniach gospodarczych. System nazwany solidaryzmem uważał autor za możliwy i zbawienny w życiu społeczeństw i propagandzie jego poświęcił kilkanaście lat swego życia. W tym duchu też opracował książkę pt. „Zmierzch kapitalizmu” (Poznań, 1933).

Na pierwszym Zjeździe Ekonomistów Polskich w Poznaniu przedłożył referat o kartelach z wnioskami co do uregulowania tej sprawy w ustawodawstwie. Powołany na członka „Komisji Pracy” przy Komitecie Ekonomicznym Ministrów opracował tam 11 referatów w odnośnych sprawach. Brał też wybitny udział w radzie społecznej ks. Arcybiskupa, a w ostatnich latach swego życia w nowej „Radzie Gospodarczej Województwa Lwowskiego”. W lwowskim „Przeglądzie Ekonomicznym” z r. 1935, zes. XIV ogłosił wstęp do swej dalszej pracy o „Ustroju gospodarczym przyszłości”, nad której ukończeniem zaskoczyła Go, niestety, ostatnia, ciężka choroba.

Poza przytoczonymi dziełami ogłosił zmarły profesor ponad 200 rozpraw, artykułów i recenzji, odnoszących się do ważnych zagadnień danej chwili. Ich spis do r. 1934 znajduje się w Księdze Pamiątkowej z r. 1935, wydanej przez Tow. Ekonomiczne na cześć swego Prezesa.

Jako profesor pracował z wielkim umiłowaniem, uważając tę pracę za najmiłą w swym życiu. Starał się też swymi wykładami i seminariami zająć grono wybitnych młodych talentów pomagając

im w dalszym ich rozwoju zawodowym i naukowym. Utworzył też przy swej katedrze bogatą Bibliotekę dzieł ekonomicznych.

Gdy z powodu granicy wieku w r. 1934 ustąpił z grona profesorów, poświęcił się całkowicie pracom naukowym i przewodnictwu „Polskiego Tow. Ekonomicznego” we Lwowie. Na tym posterunku starał się skutecznie o rozwinięcie działalności Towarzystwa, o pozyskanie dla niego licznych znakomitych znawców gospodarstwa z całej Polski i zapewnienie opiniom i wnioskom Towarzystwa wpływu na praktykę administracyjną i uznania ich użyteczności.

Przez lat 10 był niestrudzonym redaktorem „Przeglądu Ekonomicznego”, znanego i rozpowszechnionego w naszym Kraju a nawet za granicą a nadto korzystając z daru „Gal. Kasy Oszczędności” utworzył „Bibliotekę Tow. Ekonomicznego”, która wielu już autorom dała możliwość ogłoszenia swych dzieł w tym poważnym zbiorze naukowym.

Pragnąc, by Towarzystwo przyczyniło się poważnie do oświecenia ważnych zagadnień współczesnego gospodarstwa dał inicjatywę do wydania dzieła zbiorowego „Życie gospodarcze a ekonomika” (r. 1934), w r. 1937 zaś ankiety w kwestii wolności handlowej czy też samowystarczalności (autarkii).

Jego niestrudzonej inicjatywie zawdzięczamy też szereg cennych prac odnoszących się do zbadania metod używanych z pewnym powodzeniem w włoskim faszyzmie i w systemie tzw. III Rzeszy (NS).

Władze nasze uznały też wielkie Jego zasługi i nadały Mu komandorię orderu „Odrodzenia Polski” oprócz innych odznaczeń.

Po ciężkich, zbyt niestety ciężkich cierpieniach, z powodu bolesnej i nieuleczalnej choroby opuścił nas nieodżałowany i niezapomniany Prezes. Grono pozostałych po Nim kolegów i wychowanków zachowa w serdecznym wspomnieniu Jego prace i starania i dalej prowadzić będzie dzieło kultury myśli ekonomicznej, które nam w spuściznie pozostawił. (Bibliografia prac śp. prof. dra Caro w Księdze Pamiątkowej Pol. Tow. Ekonom, we Lwowie, str. XVII do XXIV).

Śp. prof. dr Leopold Caro zmarł dnia 8 lutego 1939 roku a na Jego pogrzebie dnia 10 lutego 1939 przemawiali prof. dr Wierdak w imieniu kolegów z Politechniki i Wydziału rolniczo-leśnego, dr hon. Stanisław hr. Badien jako wiceprezes „Pol. Towarzystwa Ekonomicznego” i sędzia dr Jarzyna jako jeden z byłych studentów Zmarłego Profesora i działacza.

Cześć Jego pamięci, cześć Jego wielkim zasługom.

Edwin Hauswald (Lwów)

5. SP. PROF. WŁADYSŁAW MARIAN ZAWADZKI

Śp. Władysław Zawadzki urodził się w Wilnie dnia 8 września 1885 r., pochodząc z zasłużonej tamtejszej znanej rodziny księgarskiej. Ukończył wydział przyrodniczy Uniwersytetu w Moskwie, po czym studiował nauki społeczne, w szczególności ekonomikę, w École des Sciences Politiques w Paryżu, gdzie uzyskał dyplom w 1909 r. Studia te uzupełnił jeszcze pobytem na uniwersytetach w Krakowie, Zurychu i Lipsku, a wreszcie w Londynie. W 1914 r. ogłosił większą pracę „Les mathématiques appliquées à l'économie politique” (Paris), wydaną równocześnie po polsku pt. „Zastosowanie matematyki do ekonomii politycznej” (Wilno, 1914). Praca ta stojąca na gruncie poglądów szkoły matematycznej lozańskiej, uzasadniająca koncepcję ogólnej równowagi i stosowanie matematycznej metody w ekonomice, pozostała niewątpliwie najlepszym Jego dziełem. Spotkała się ona z pochlebny przyjęciem, w szczególności bardzo przychylnie ocenił ją taki znawca, jak Fr. Y. Edgeworth w londyńskim „Economie Journal” (1915).

Gdy w 1914 r. wrócił do Wilna, wypadki ówczesne wciągnęły Go, należącego już przedtem od 1905 r. do P. P. S., w wir życia politycznego. Podczas okupacji niemieckiej był w latach 1916 i 1917 członkiem, a następnie prezesem Związku Niepodległości w Wilnie oraz przedstawicielem jego przy tworzących się w Warszawie polskich władzach, w szczególności w tzw. Komitecie Litewskim. W 1918 r. został członkiem Rady Stanu w Warszawie, a następnie współpracował w organizowaniu Komitetu Obrony Kresów, przez który został wydelegowany do Paryża, gdzie przebywał do lutego 1919 r. Po powrocie został mianowany naczelnikiem wydziału w Departamencie Litewsko-Białoruskim w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, na którym to stanowisku pozostał do zajęcia Wilna przez wojsko polskie w kwietniu 1919 r.

Równocześnie w 1917 r. rozpoczął wykłady z dziedziny ekonomiki na tworzącej się Politechnice Warszawskiej, a w 1919 r. został w niej nadzwyczajnym profesorem tego przedmiotu. Jednakże w r. 1919/20 wykładał już ten przedmiot na tworzącym się Uniwersytecie S. B. w Wilnie, a od lipca 1920 r. został profesorem zwyczajnym ekonomii politycznej na wydziale prawnym tejże uczelni. W latach 1922/23 i 1923/24 był dziekanem wydziału prawnego. Równoległe od końca 1928 r. rozpoczął dodatkowo wykładać ekonomikę w Wyższej Szkole Handlowej w Warszawie, a w grudniu 1929 r. objął nadto stanowisko dyrektora Izby Przemysłowo-Handlowej w Wilnie.

Był to czas najżywszej twórczości naukowej i działalności pedagogicznej śp. Zawadzkiego. W 1919 r. ogłosił wartościowe wypisy ekonomiczne: „Wartość i cena” (Warszawa), poprzedzając szereg zebranych tekstów obszerną przedmową. W 1922 r. opublikował odczyt: „Polska polityka socjalna a gospodarstwo społeczne” (Kraków). W 1923 r. wydał obszerną „Teorię produkcji” (Warszawa), ujmującą zagadnienie jednak raczej z punktu widzenia socjologicznego. Taż praca, skrócona, przy czym znacznie zyskała, wyszła w 1927 r. w Paryżu po francusku pt. „Esquisse d'une théorie de la production”. Dalej nastąpiły mniejsze rozprawki i artykuły rozproszone po różnych wydawnictwach: O pojęciu wartości zamiennej, Rocznik prawniczy wileński, t. I, 1925; O teorii produkcji, 1925; Ogólne uwagi o sanacji naszych stosunków gospodarczych i skarbowych, 1925; Postulaty ochrony robotnika a konkretne warunki gospodarcze, Czasopismo prawnicze i ekonomiczne, 1926; artykuł o współczesnej polskiej literaturze ekonomicznej w t. I wydawnictwa H. Mayera „Die Wirtschaftstheorie der Gegenwart”, Wien 1927; Pojęcie równowagi ekonomicznej i jego naukowe znaczenie, Ekonomista, 1928; O potrzebach nauki polskiej w obrębie ekonomii politycznej, „Nauka Polska”, 1929; Zagadnienie bogactwa społecznego, 1930; Siły wytwórcze Ziemi Wschodnich, Wilno, 1930; artykuł o Wł. Czerkawskim w Encyklopedia of Social Sciences, New York, 1931. Ponadto pod Jego redakcją wyszło w 1924 r. tłumaczenie polskie t. I znanego dzieła E. Böhm-Bawerka: Kapitał i zysk z kapitału.

W sierpniu 1931 r. został powołany na wice-ministra skarbu. W marcu 1932 r. został mianowany ministrem bez teki i wicepremierem. Dnia 6 IX 1932 r. został ministrem skarbu w gabinecie A. Prystora, a następnie przeszedł w tym charakterze do gabinetów J. Jędrzejewicza, L. Kozłowskiego i W. Sławka. Przestał być ministrem dnia 12 X 1935 r. Działalność Jego na tym stanowisku polegała na przeprowadzaniu programu deflacyjnego, bardzo zresztą niekonsekwentnego, bo nie zmniejszającego wydatków państwowych, a pokrywającego deficyty budżetowe pożyczkami wewnętrznymi.

Po wycofaniu się z działalności publicznej wrócił do nauki, obejmując znowu wykłady na Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. W tym czasie interesował się głównie zagadnieniami pieniądza i kredytu. Objął też redakcję tego działu w „Encyklopedii Nauk Politycznych”. Wydał szereg mniejszych rozprawek i artykułów: Zmiany poziomu cen, Ekonomista, 1936; Nowa teoria pieniądza Keynesa, Ekonomista, 1936; Rola banków w gospodarstwie społecznym, Enc. Nauk Pol. t. I, 1936; Deflacja, Enc. N. Pol. t. I,

1936; Changes in the Price Level under the Influence of Maladjustment of Supply and Demand, *Economica* 1938; Dwie koncepcje równowagi ekonomicznej, *Ekonomista*, 1938; Matematyczna szkoła w ekonomice, *Enc. N. Pol.*, t. III, 1938; Manipulowanie pieniędzem jako narzędzie polityki gospodarczej, Kraków, 1938. Pod redakcją i z przedmową śp. Zawadzkiego wyszło też polskie tłumaczenie R. Cantillona: *Ogólne rozważania nad naturalnymi prawami handlu* (Warszawa, 1938).

Był członkiem rzeczywistym (fellow) i członkiem zarządu towarzystwa „Econometric Society”. W tym charakterze zorganizował europejski zjazd tego towarzystwa we wrześniu 1938 r. w Krakowie.

Niewątpliwie śp. Wł. Zawadzki był jednym z najzdolniejszych współczesnych ekonomistów polskich, śledzącym żywo za jej postępiami, znanym za granicą i posiadającym tam szerokie stosunki naukowe. Stał od początku na gruncie matematycznej szkoły lozańskiej, lecz, pominąwszy pierwsze Jego dzieło, w żadnej ze swych prac nie stosował metody tej szkoły. Stopniowo łagodził też swe stanowisko, uznając również metodę cząstkowych równowag i rozumowanie izolacyjne, zbliżając się powoli pod koniec wielce do szkoły neoklasycznej. Także i w poglądach społecznych przeszedł po 1920 r. znaczną ewolucję na prawo. Działalność Jego naukowa i pedagogiczna, która może się poszczycić poważnym dorobkiem osobistym i wykształceniem kilku młodych ekonomistów, tworzących zręb tzw. szkoły warszawskiej, byłaby niewątpliwie jeszcze owocniejsza, gdyby nie życie publiczne, polityczne, które stale wciągało w swe koło śp. Zawadzkiego, rywalizując z nauką i odciągając Go od niej. Umarł w Warszawie dnia 8 III 1939 r. po długiej i ciężkiej chorobie. *Prof. dr Edward Taylor* (Poznań)

6. ŚP. PROF. IGNACY WEINFELD

Jak wielu wybitnych polskich prawników starszego pokolenia — wyszedł ze szkoły lwowskiej Prokuratorii Skarbu. W listopadzie 1918 został powołany na stanowisko szefa biura Wydziału Skarbowego Tymczasowego Komitetu Rządzącego, a potem Komisji Rządzącej we Lwowie; w okresie 1920—1921 wiceminister skarbu; 1922—1923 wicedyrektor Gł. Urzędu Statystycznego, następnie 1924—1926 prezes lwowskiej Izby Skarbowej. Docent lwowskiego uniwersytetu i profesor Szkoły Nauk Politycznych w Warszawie. Pozostawił po sobie szereg rozpraw naukowych, artykułów w pismach i w *Encyklopedii Nauk Politycznych*, której był jednym

z redaktorów, szereg glos do orzeczeń sądów najwyższych w sprawach podatkowych.

Rozpoczął działalność naukową rozprawami z zakresu prawa cywilnego (Związek przyczynowy przy zobowiązaniach do wynagrodzenia szkody), z prawa administracyjnego i politycznego (Uгода Austriacko-Węgierska, O zasadach administracji i o wykształceniu urzędników administracyjnych, Ludność miejska Galicji i jej skład wyznaniowy), potem zajął się statystyką i skarbowością i tym dziedzinom nauki pozostał wierny do końca. W czasie wojny światowej, na długo przed kongresem pokojowym, opracowuje wspólnie z Eugeniuszem Romerem, *Rocznik Polski — Tablice Statystyczne*. Potem w latach dwudziestych ogłasza w czterech kolejnych, uzupełnianych i udoskonalanych wydaniach *Tablice Statystyczne Polski*, potem *Atlas Statystyczny Polski* (razem z E. Szturm de Sztremem i J. Piekalkiewiczem), wreszcie *Szkolny Atlas Statystyczny*. Doskonała metoda naukowa, solidność opracowania, jasność i przejrzystość układu cechują wszystkie te prace, złączone wspólnym celem: zszerzyć i pogłębić znajomość Polski, wymową cyfr oddziaływać na politykę administracyjną i gospodarczą Państwa oraz na akcję społeczną w różnych dziedzinach życia. Z prac z zakresu skarbowości, zainaugurowanych rozprawą (habilitacyjną) o Opodatkowaniu spirytusu w Austrii i Niemczech, najwięcej znana jest jego „Skarbowość Polska”. W r. 1937 wyszedł w wydaniu piątym tom II tego dzieła, obejmujący „Daniny”. Tom I, zawierający organizację władz, budżet, długi i walutę, jest w druku, tom III — jeszcze w rękopisie. Książka, pomyślana pierwotnie jak najwięźlejszy zarys urzędzeń skarbowych w Polsce, jako — według własnych słów Autora — inwentarz naszych instytucji skarbowych, rozrosła się i zmieniła swój charakter w przedostatnim, a więcej jeszcze w ostatnim wydaniu: szersze ujęcie tematu, dokładniejsze przedstawienie faktów, przepisów, tendencji rozwojowych, oświetlenie krytyczne poszczególnych instytucji, bogate ilustrowanie zasad prawa podatkowego orzecznictwa naszych sądów najwyższych — przekształciły zarys w poważny podręcznik uniwersytecki polskiego prawa skarbowego. Przy tym książka zachowała właściwą Autorowi jędrność stylu, jasność w przedstawieniu rzeczy, przejrzystość w grupowaniu materiału, — pozostała nadal pewnym przewodnikiem po drogach i ścieżkach naszego prawa skarbowego.

W śp. Weinfeldzie łączyły się harmonijnie zamiłowanie do pracy naukowej i pedagogicznej w dziedzinie skarbowości i mocny pęd do działania, do bezpośredniego oddziaływania na gospodarkę skarbową. Miał wybitne kwalifikacje do kierowniczych stanowisk w administracji: prócz rozległej wiedzy fachowej i tęgiego przygo-

towania prawniczego, właściwość jasnego określania celów i metod działania, prawdziwie twórczą inicjatywę, umiejętność szybkiego i jasnego ogarniania sytuacji, wytrwałość i konsekwencję w realizowaniu wytkniętego programu, zdolność organizowania pracy i kierowania nią, niechęć do szablonu i pustych słów. Charakter miał mocny, daleki od oportunistów.

Nie ma w tym pierwszym, pośmiertnym wspomnieniu miejsca na dokładniejsze zobrazowanie tej działalności. Ale trzeba choć wspomnieć o tych jej etapach, które wiążą się mocno z historią pierwszych lat naszej gospodarki skarbowej.

Dane było śp. Weinfeldowi na dwóch kolejno, kierowniczych stanowiskach, zaraz po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, współdziałać najczynniej przy budowie podstaw naszej gospodarki skarbowej. Najpierw, jako szef biura Wydziału Skarbowego Tymczasowego Komitetu Rządzącego i Komisji Rządzącej, zorganizował to biuro, tj. departament skarbowy tej pierwszej naczelnej władzy nie tylko rządzącej, ale także prawodawczej na obszarze wschodniej Małopolski i kierował nim (u boku „referenta” Wydziału Skarbowego) do chwili likwidacji Komisji. Jego to było głównie zasługą, że w ciężkich warunkach, po wojnie światowej, w okresie inwazji ukraińskiej, Wydział Skarbowy zorganizował sprawnie całą gospodarkę pieniężną na obszarze podległym Komisji i zapewnił prawidłowe zaspakajanie potrzeb wszystkich działów administracji cywilnej, a w ciężkich chwilach mógł zasilać w formie „pożyczek” także wojsko, utrzymywane z budżetu państwowego. I znowuż dzięki śp. Weinfeldowi cała ta gospodarka ujęta była od samego początku mocno w ramy budżetów miesięcznych. A potem jako wiceminister skarbu przy Władysławie Grabskim wykonywał wielką pionierską robotę organizacji budżetu państwowego, głosząc stale i urzeczywistniając w miarę sił i warunków politycznych i gospodarczych zasady: równowagi budżetowej, hierarchii potrzeb zaspokajanych z budżetu Państwa, oszczędności w gospodarce publicznej, stałej kontroli ministra skarbu nad gospodarką finansową wszystkich działów administracji państwowej. Historia polskiego prawa budżetowego zanotuje, że śp. Weinfeld pierwszy w ministerstwie zainicjował prace około skodyfikowania prawa budżetowego.

W latach 1924—1926 miał śp. Weinfeld możność służenia administracji skarbowej i Państwu na innym odcinku: jako prezes lwowskiej Izby Skarbowej. Jak pojmował swoje zadania na tym stanowisku, to wyjaśniają najlepiej jego słowa, skierowane do podwładnych po objęciu urzędu, i późniejsze, wypowiedziane w chwili

ustąpienia: „Znaczne podniesienie wydajności podatków w Izbie uważam za swoje główne, pieczy mojej specjalnie przez pana ministra skarbu powierzone zadanie ... Taka zwiększona wydajność danin publicznych nie może być osiągnięta drogą mechanicznego podnoszenia podatków. Urzędnik zmierzający do tego głównego swojego celu musi postępować przede wszystkim ze znajomością stosunków gospodarczych, by nie niszczyć podatkiem warsztatów pracy, które są źródłem podatku, i owszem, by chronić i popierać wytwórczość krajową. Musi postępować legalnie, z mocnym oparciem o wydane przepisy, by nie niszczyć zaufania do urządzeń prawnych Państwa i do samego siebie. Musi przy tym postępować roztropnie i z umiarem...”. Podobnie formułował, odchodząc, przewodnie zasady swego postępowania: praworządne stosowanie ustaw, ułatwianie na każdym kroku produkcji i obrotu sferom gospodarczym, oszczędność w rozporządzaniu groszem państwowym. Warto zapamiętać te zasady, charakteryzujące dobrze człowieka, który je głosił, — i warto je zalecać administracji skarbowej jako drogowskaz. Prawda, że w praktyce władz skarbowych, obciążonych w tym okresie często nad miarę różnymi nowymi zadaniami i demoralizującym wpływem niedawnej, długotrwałej inflacji, dążność do powiększenia wpływów podatkowych, których skarb w okresie „naprawy” tak bardzo potrzebował, brała górę nad wszystkim — podkreślany przez kierownika Izby Skarbowej względ na legalność wymiaru i sytuację gospodarczą schodził na plan dalszy. Skargi podatników — zresztą często także zdemoralizowanych okresem inflacji — odbiły się głośnym echem w Sejmie i spowodowały w r. 1925 wybór komisji sejmowej w celu zbadania sposobu wymiaru i ściągania podatków w okręgu lwowskiej Izby Skarbowej. Śp. Weinfeld zdawał sobie zresztą sam dobrze sprawę z tego, co w podległej mu administracji skarbowej wymaga naprawy i udoskonalenia i szedł w tym kierunku wytrwale do chwili przeniesienia go przez nowego ministra skarbu w stan nieczynny, a potem na emeryturę w roku 1926.

W ostatnim czasie śp. Weinfeld postanowił poniechać adwokatury, którą zajmował się po ustąpieniu ze służby państwowej i cały swój czas poświęcić — obok wykładów skarbowości — pracy naukowej. Przygotowywał większą rzecz o akcyzach, zbierał materiały do historii skarbowości polskiej, projektował opracowanie zbiorowymi siłami encyklopedii skarbowej. Śmierć nie pozwoliła mu wykonać tych planów, ale to, co zrobił w życiu, zapewnia mu wybitne miejsce w polskiej literaturze skarbowej i w historii polskiej skarbowości.

Aleksander Dubieński (Warszawa)

7. PIŚMIENICTWO PRAWNICZE SŁOWIAŃSKIE

(Polonica)

„*Národnostni Obzor*” w swoim przeglądzie czasopism zamieszcza przegląd treści (z małymi komentarzami lub wyjaśnieniami) „Spraw Narodowościowych” r. XII zes. 3, „Frontu Zachodniego” r. VI zes. 7 i „Polaków Zagranicą” r. IX zes. 9.

W kronice poświęconej mniejszościom narodowym omawia „*Národnostni Obzor*” sytuację mniejszości polskiej w Niemczech, która stale się pogarsza. Podkreśla obawy mniejszości polskiej w związku ze spisem ludności, który ma być przeprowadzony w Niemczech 17 IV br. i którego jednym z celów jest wykazanie znikomej ilości mniejszości polskiej w Niemczech. Położeniu mniejszości narodowych w Polsce poświęca, jak zwykle, „*Národnostni Obzor*” dużo miejsca. Przedstawia więc wyniki wyborów do Sejmu i Senatu i jak ilościowo przedstawia się reprezentacja mniejszości w ciałach ustawodawczych. Omawia szczegółowo wszystkie żądania i wystąpienia mniejszości ukraińskiej. Wyjątkowo dużo miejsca poświęca omówieniu spraw mniejszości niemieckiej. Zjednoczenie w duchu narodowo-socjalistycznym organizacji niemieckich na terenie Polski uważa za rzecz dokonaną. Jedyne poza tym zjednoczeniem stoi Związek Niemieckich Katolików, który ma swą siedzibę na Śląsku. Przewodcą tego Związku był zmarły niedawno dr E. Pant.

„*Právník*” (Praga) w zes. 2 daje w swoim przeglądzie czasopism przegląd treści „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego” r. XIX zes. 1 i „Przeglądu Prawa i Administracji” r. LXIII zes. 4. „*Právný Obzor*” (Bratysława) w zes. 1—3 i 4—5 daje przegląd treści: „Gazety Sądowej Warszawskiej” r. LXV Nr 21—44; „Wileńskiego Przeglądu Prawniczego” r. IX zes. 6—10; „Przeglądu Prawa Handlowego” r. XIV Nr 6—8; „Przeglądu Notarialnego” r. XVII Nr 11—20; „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego” r. XVIII zes. 4; „Głosu Sądownictwa” r. X Nr 11—12; ponadto w zes. 4—5 zamieszcza wzmianki o mającym się odbyć IV Zjeździe Prawników Polskich w Gdyni i o II Zjeździe Polskich Ekonomistów w Krakowie.

„*Soudcovské Listy*” dają w zes. 3 przegląd treści „Głosu Sądownictwa” r. XI zes. 1.

8. TOWARZYSTWO PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO

Sprawozdanie.

W dniu 14 marca 1939 r. odbyło się posiedzenie Polskiego Oddziału Towarzystwa Prawa Międzynarodowego, na którym se-

ekretarz Oddziału odczytał sprawozdanie z działalności Oddziału za czas od dnia 13 maja 1936 r. do dnia 14 marca 1939 r.

Oddział Polski Towarzystwa Prawa Międzynarodowego został założony w dniu 11 grudnia 1923 r. Oddział ten w dniu 13 maja 1936 r. liczył 62 członków, obecnie zaś liczy 59 członków.

W ciągu okresu sprawozdawczego działalność Oddziału rozwijała się jak poprzednio w dwu kierunkach; staraniem Oddziału urządzono szereg odczytów (jako prelegenci wystąpili adw. R. Kuratowski, prof. J. Basdevant, prof. C. Berezowski, prof. L. Babiński), niezależnie od tej działalności Oddział zajmował się zorganizowaniem współpracy prawników polskich w Kongresach Paryskim w r. 1936 i Amsterdamskim w r. 1938. W związku z tą ostatnią działalnością Oddział Polski uczestniczył w rozmaitych pracach centralnej organizacji International Law Association.

W kongresie Paryskim, który odbył się między 10 a 15 września 1936 r. wzięła udział delegacja polska w składzie 4 osób pod przewodnictwem sędziego S. N. prof. J. Namitkiewicza.

Podczas uroczystego otwarcia Kongresu przemawiali przedstawiciele dziewięciu narodów, a wśród nich prof. sędzia S. N. J. Namitkiewicz, który podkreślił, że Oddział Polski od szeregu lat bierze czynny udział w pracach Towarzystwa, rozumiejąc, że jest szlachetnym obowiązkiem wszystkich narodów skoncentrowanie wszystkich dobrych chęci i wszystkich sił intelektualnych dla zrealizowania tego, co jest celem Towarzystwa, a mianowicie zrealizowania współdziałania w dziele zachowania pokoju światowego przez rzeczywistnienie porozumienia między wszystkimi państwami, opartego na prawie, sprawiedliwości i poszanowaniu wzajemnych interesów Państw i Narodów.

Czterdziesty Kongres Towarzystwa odbył się między 29 sierpnia a 3 września 1938 r. w Amsterdamie. Przewodniczącym Kongresu i Przewodniczącym Rady Towarzystwa został prof. van Hamel były Wysoki Komisarz Ligi Narodów w Gdańsku. Prezesem zaś Rady Wykonawczej Towarzystwa Lord Macmillan.

Podczas uroczystego otwarcia Kongresu w obecności J. K. W. Księcia Bernarda Holenderskiego przemawiali przedstawiciele 4 narodów a wśród nich Marszałek Wacław Makowski.

Prof. Berezowski brał czynny udział w obradach nad zagadnieniem ochrony ludności cywilnej przeciwko nowym zarządzeniom wojennym, prof. Babiński przewodniczył na posiedzeniu, poświęconym międzynarodowej wymianie akt stanu cywilnego oraz zabierał głos w obradach nad zagadnieniami dotyczącymi arbitrażu w kontraktach między państwem a osobami cywilnymi, sędzia S. N. prof. Namitkiewicz i adw. Kuratowski i Witenberg — w obradach

dotyczących prawa międzynarodowego prywatnego. W końcowym posiedzeniu uroczystym przemówienie wygłosił prof. L. Babiński, wyrażając słowa podziękowania za przyjęcie Kongresu pod adresem miasta Amsterdamu.

W dniu 1 października 1938 r., tj. w dniu odzyskania Śląska Zaolziańskiego Prezydium wystosowało depeszę do Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Do Rady zostali wybrani: Prezes Wicemin. Stefan Sieczkowski, Wiceprezes Rektor Julian Makowski, Sekretarze prof. Cezary Berezowski i adw. Roman Kuratowski, Skarbnik Min. Władysław Mazurkiewicz, prof. Leon Babiński, Wicemin. Adam Chełmoński, Prezes P. K. O. Henryk Gruber, Nacz. Wydz. M. S. Z. Władysław Kulski, prof. Jan Namitkiewicz, adw. Szymon Rundstem i adw. Józef Witenberg.

9. IV. ZJAZD PRAWNIKÓW POLSKICH

KOMUNIKAT NR 3

A. Informacje osobowe.

Komitet Organizacyjny IV Zjazdu Prawników Polskich w Gdyni komunikuje przykrą wiadomość, że z grona wieloletnich członków Rady Głównej Stałej Delegacji, a ostatnio z grona trzech Przewodniczących tejże Rady ubył ś p. Prezes Jan Kopczyński, zasłużony sędzia administracyjny i działacz prawniczy.

* * *

Uzupełnienie Prezydium z powodu zgonu ś p. Jana Kopczyńskiego nastąpi w końcu marca br.

B. Zmiany organizacyjne.

Na posiedzeniu w dniu 10 lutego br. Prezydium Stałej Delegacji, jako Stały Komitet Wykonawczy Zjazdów Prawników Polskich (patrz Reg. Org. Z. P. P. § 30 lit. b), dokonał ostatecznej decentralizacji administracyjnej ośmiu ośrodków administracyjno-wykonawczych łącznie ze stolicą (Gdynia—Toruń, Katowice, Kraków, Lublin, Lwów, Poznań, Warszawa, Wilno). W ten sposób Komitet Organizacyjny kolejnego Zjazdu ograniczy się do swych bezpośrednich funkcji: ogólnego, merytorycznego przygotowania danego Zjazdu, nie łącząc tych funkcji, jak dotąd, z obowiązkami w dziedzinie potrzeb administracyjno-wykonawczych dla obszaru Apelacji Warszawskiej w odrębnym Komitecie Wykonaw-

czym, którego przewodnictwo objął, analogicznie do innych Prezesów Apelacji p. Prezes Kazimierz Rudnicki. Odpowiednio zmienione zostały §§ 4, 5, 11, 12, 14 i 30 p. a Regulaminu Org. Z. P. P.

C. Wykaz zagadnień i sprawozdań sekcyjnych IV Zjazdu Prawników Polskich.

Podajemy raz jeszcze ostateczny wykaz zagadnień i sprawozdań sekcyjnych IV Zjazdu Prawników Polskich:

I. Sekcja Prawa Publicznego: 1. Rola jednostki w polskim systemie konstytucyjnym: prof. dr Cezary Berezowski (Warszawa); doc. dr Andrzej Mycielski (Wilno). 2. Rola prawnika w administracji Państwa: adw. Stefan Urbanowicz (Warszawa); dyr. dep. Roman Hausner (Warszawa).

II. Sekcja Prawa Karnego: 1. Wzrost przestępczości, a prawno-karne środki zaradcze: sędzia S. N. Kazimierz Bzowski (Warszawa); adw. Marian Niedzielski (Warszawa). 2. Rola i uprawnienia pokrzywdzonego w procesie karnym: prof. dr Władysław Wolter (Kraków); prok. S. N. dr Adam Berger (Lublin—Warszawa).

III. Sekcja Prawa Prywatnego: 1. Wytyczne polskiego prawa morskiego i rzeczno: prof. dr Józef Sułkowski (Poznań); radca Prok. Gen. dr Wilhelm J. Pawłowski (Gdańsk). 2. Wytyczne polskiego prawa lotniczego prywatnego: prof. Leon Babiński (Warszawa); dr Tadeusz Halewski (Lwów). 3. Niepodzielność gospodarstw wiejskich: podsekretarz stanu prof. Adam Chełmoński (Warszawa); dr Stefan Breyer (Oświęcim).

IV. Sekcja Historii Prawa Polskiego: 1. Elementy obce i rodzime w rozwoju prawa polskiego: prof. dr Adam Vetulani (Kraków); doc. dr Jan Adamus (Wilno).

V. Sekcja Prawa Społecznego: 1. Zagadnienie kodyfikacji polskiego prawa społecznego: Sędzia S. O. Zygmunt Zaleski (Warszawa); ref. M. O. S. mgr Tadeusz Orlewicz (Warszawa). 2. Obowiązki pracodawcy wobec pracowników w zakresie opieki nad pracownikiem: Sędzia S. O. Stefan Mateja (Warszawa); adw. Feliks Bocheński (Katowice).

W ten sposób prace przygotowawcze, zarówno w zakresie wykazu zagadnień, jak i listy sprawozdań sekcyjnych IV Zjazdu, zostały w Stałym Komitecie Wykonawczym i w Komitecie Organizacyjnym całkowicie zakończone i cały nacisk położyć należy obecnie na zyskiwanie referatów indywidualnych, zarówno za pośrednictwem organów kierowniczych poszczególnych Komitetów Wykonawczych Miejsowych, jak i za pośrednictwem Prezydów i Zarządów Zrzeszeń w Stałej Delegacji reprezentowa-

nych, jak wreszcie za pośrednictwem prawniczych Instytucyj urzędowych i ich organów kierowniczych.

Termin składania referatów indywidualnych upływa 31 marca 1939 r.

D. „Pozłotne” na Fundusz Zjazdowy.

Jak to podaliśmy w poprzednich komunikatach, Biuro Komitetu Organizacyjnego IV Z. P. P. (Warszawa, Pl. Krasińskich 5) i Biura Miejsowych Komitetów Wykonawczych we wszystkich ośrodkach rozporządzają zapasem znaczków po cenie 1,— zł na Fundusz Zjazdowy. Prosimy o poparcie tej akcji, od powodzenia której w dużej mierze zależy odpowiednia i sprężysta organizacja Zjazdu.

E. Numeracja Miejsowych Komitetów Wykonawczych.

Dla ułatwienia podziału zjazdowych kart uczestnictwa, ewidencji uczestników IV Zjazdu, przydziału ulg kolejowych itp., Komitet Organizacyjny prosi, aby Miejskowe Komitety Wykonawcze we wszelkiej korespondencji, poza kolejną liczbą dziennika i rokiem, używały następujących numeracyj (cyfra rzymska):

Miejskowy Komitet Wykonawczy	w Katowicach . . .	cyfra I,
”	w Krakowie . . .	” II,
”	w Lublinie . . .	” III,
”	we Lwowie . . .	” IV,
”	w Poznaniu . . .	” V,
”	w Toruniu . . .	” VI,
”	w Warszawie . . .	” VII,
”	w Wilnie . . .	” VIII,
”	w Gdyni . . .	” IX.

F. Adresy Biur Miejsowych.

I. Katowice: Sąd Apelacyjny, Pl. Wolności 10 — adw. dr Ludwik Frenzl (junior). II. Kraków: Rektorat U. J. — dr Jan Reguła. III. Lublin: Sąd Apelacyjny, Sekretariat Prezydyjalny, Krak. Przedni. 43. IV. Lwów: Prof. dr Ludwik Dworzak, ul. Kłuszyńska 7. V. Poznań: Redakcja „Ruchu Prawniczego”, Zamek, pok. nr 9 — mgr Maria Zakrzewska-Bilska. VI. Toruń: (w stadium organizacji). VII. Warszawa: Sąd Apelacyjny, pl. Krasińskich — mgr Janina Bogucka. VIII. Wilno: Sąd Apelacyjny, Sekretariat Prezydyjalny. IX. Gdynia: Sąd Okręgowy — sędzia S. Gr. Zygmunt Pernak (Biuro Kom. Wyk. Zjazdu).

Adres Biura Głównego w Warszawie pozostaje bez zmiany: Warszawa, Pl. Krasińskich 5, gmach Sądu Najwyższego — red. Jerzy Przyłuski.

(—) *Józef Ordyniec*

(—) *Jerzy Przyłuski*

10. TOWARZYSTWO WIEDZY PRASOWEJ

Dnia 14 grudnia 1938 r. odbyło się w Warszawie konstytuujące zebranie Towarzystwa Wiedzy Prasowej. T. W. P. powstało z inicjatywy Polskiego Związku Wydawców Dzienników i Czołpism, jest stowarzyszeniem o celach naukowych, posiadającym w myśl art. 3 statutu, — osobowość prawną.

Zadania T. W. P. polegać będą na: porządkowaniu materiałów w przedmiocie prasy polskiej i światowej, organizowaniu bibliotek i czytelni o charakterze praso'znawczym, organizacji studiów w zakresie prasoznawstwa, wydawnictwie dzieł w tym przedmiocie, organizowaniu wykładów i kursów z dziedziny prasoznawstwa, urządzaniu wystaw prasowych, zjazdów i odczytów, wreszcie — na utrzymywaniu stosunków z towarzystwami prasoznawczymi za granicą.

W skład T. W. P. wchodzi członkowie współpracujący oraz — popierający. Członkiem współpracującym może być osoba zajmująca się badaniami teoretycznymi lub praktycznymi w dziedzinie prasy i która została przyjęta przez Zarząd główny T. W. P.

Członkiem popierającym może być osoba fizyczna lub prawna, która zobowiązała się do płacenia składek na rzecz T. W. P.

Władzami T. W. P. są: ogólne zebranie członków, zarząd, komisja rewizyjna, sąd Towarzystwa oraz Rada Naukowa.

T. W. P. utworzy — w myśl art. 4 — Instytut Wiedzy Prasowej.

Do Rady Naukowej weszli: prof. dr Antoniewicz — Rektor U. J. P. w Warszawie, prof. Bystróż, sen. Miłaszewski i sen. K. Olchowicz, dyr. Miecz. Lepecki, prez. B. Biega, prof. dr Julian Makowski, rektor S. G. H. — prezes F. Mrozowski, dyr. Janusz Rakowski, prezes Zw. Dziennikarzy Miecz. Scieżyński, prezydent Stefan Starzyński, dyr. W. S. D. Trzebiński, dziekan U. J. P. — prof. St. Wędkiewicz oraz redaktorowie H. Butkiewicz, ks. Kosibowicz, St. Majewski.

Towarzystwo Wiedzy Prasowej jest instytucją naukowo-badawczą, zbliżoną celem i środkami działania do 13 niemieckich Instytutów Prasoznawczych (Institut für Zeitungswissenschaft) oraz do założonego niedawno w Paryżu „Institut de science de la presse”. Organem instytutów niemieckich jest miesięcznik „Zeitungswissenschaft”, a francuskiego — kwartalnik „Cahiers de la presse”.

J.

G.

11. ORGANIZACJA I PERSONALIA WYDZIAŁÓW PRAWA

I. Prof. Stanisław Kutrzeba został wybrany prezesem Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie.

II. P. Prezydent Rzplitej mianował dra Józefa Siemieńskiego profesorem zwyczajnym historii prawa polskiego na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego i dra Antoniego Żabko-Potopowicza profesorem nadzwyczajnym polityki ekonomicznej na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

III. Habilitowani zostali: dr Jan Drewnowski jako docent ekonomii politycznej i dr Leon Koźmiński jako docent organizacji i techniki handlu — obaj w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie.

12. FUNDUSZ WYDAWNICZY „RUCHU”

Na Fundusz Wydawniczy „Ruchu” złożyli:

Bank Polski w Warszawie	1 500,— zł
Poznański Woj. Zw. Komunalny w Poznaniu	800,— „
Poznańskie Ziemstwo Kredytowe w Poznaniu	750,— „
Wojewódzki Fundusz Kultury w Poznaniu	500,— „
Wojewódzki Bank Pożyczkowy w Poznaniu	500,— „
Bank Cukrownictwa w Poznaniu	300,— „
Wydział Dróg Powiatowych w Cieszynie	299,60 „
Izba Przemysłowo-Handlowa w Warszawie	200,— „
Pomorski Wojewódzki Związek Komunalny w Toruniu	200,— „
Izba Przemysłowo-Handlowa w Katowicach	150,— „
Zarząd Miejski w Chorzowie	100,— „
Tow. Hodowli i Zbytu Nasion Buraczanych „Original” w Poznaniu	50,— „
Wydział Powiatowy w Gnieźnie	50,— „
Marcolla Leon, Opole Lub.	5,— „

Zwracamy się do wszystkich przyjaciół naszego pisma z usilną prośbą o poparcie przez pozyskiwanie nowych prenumeratorów jak również przez zasilanie „Funduszu Wydawniczego”. Wszelkie kwoty składane na fundusz wydawniczy „Ruchu” (P. K. O. 201 346) będą na tym miejscu ogłaszane.

DO NABYCIA W KSIĘGARNIACH:

- Bossowski J. J. prof.:* Sądy Boże na Pomorzu, Szkic etnograficzno-prawny. Poznań 1937. Cena 2 zł.
- Tenże:* Prawo karne i proces karny w Niemczech. Zarys historyczny. Prawo obowiązujące. Projekty. Nauka. Warszawa 1936. Cena 1 zł.
- Janet Paul:* Historia doktryn politycznych, 2 tomy. Poznań 1931, Fiszer i Majewski. 12 zł.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej i ważniejsze ustawy polityczne, uzupełnione Statutem Ligi Narodów, zestawił i wydał *prof. dr Peretiatkowicz*, wydanie szóste, poprawione. Poznań 1935. Cena 4 zł.
- Lisowski Z. prof.:* Kodeks cywilny ob. na ziemiach zachodnich, wyd. II, opracował... Poznań, Woj. Instytut Wydawniczy, 1933, str. 1241.
- Tenże:* Prawo małżeńskie, projekt ustawy, opracował... Poznań. Księg. św. Wojciecha, 1935, str. 59. Cena 2 zł.
- Nadobnik M. prof.:* Ludność Polski według ostatniego spisu. Poznań 1922, Księgarnia Św. Wojciecha, str. 23.
- Nowakowski St. prof.:* Geografia Gospodarcza Polski Zachodniej, t. I i t. II. Poznań 1930, str. 436. Cena 65 zł.
- Ohanowicz A. prof. dr:* Przyrzeczenie publiczne, studium z prawa cywilnego. Poznań 1921, Gebethner, str. 52.
- Tenże:* Zarys prawa cywilnego b. dzielnicy pruskiej. Część pierwsza: Nauki ogólne. Część druga: Zobowiązania. Poznań 1922, Fiszer i Majewski.
- Tenże:* Ustawa o wykonaniu reformy rolnej i inne ustawy rolne. Poznań 1926, Krajowy Instytut Wydawniczy, str. 495. Cena 8 zł.
- Paczkowski Romuald prof. dr:* Prawo zabudowy jako „grunt”. Poznań 1932, Sgł. Jan Jachowski, str. 126. Cena 6 zł.
- Tenże:* Renta pieniężna w postaci ciężaru realnego i długu rentowego (na tle ustawodawstwa ziem zachodnich). Poznań 1936, Sgł. Jan Jachowski, str. 157. Cena 5 zł.
- Peretiatkowicz A. prof. dr:* Wojna a idea prawa, wyd. II. Poznań 1920, Gebethner, str. 32. Cena 2 zł.
- Tenże:* Wstęp do nauk prawnych. Poznań 1939, wyd. IV, przejrane i uzupełnione. Sgł. Poznań, Księg. św. Wojciecha, str. 92. Cena 2,50 zł.
- Tenże:* Państwo współczesne, wyd. VII rozsz. Lwów 1935, Książnica-Atlas. Cena 6 zł.
- Tenże:* Filozofia społeczna J. J. Rousseau'a, wyd. II, przejrane i uzupełnione. Księgarnia Uniwersytecka, str. 236. Cena 5 zł.
- Tenże:* Współczesna Encyklopedia Życia Politycznego (z portret.), wyd. III. Poznań—Warszawa 1932. Księg. Św. Wojciecha. Cena 5 zł.
- Tenże:* Państwo faszystowskie, bilans rządów pięcioletnich. 1927, Dom Książki Polskiej. Cena 1,50 zł.
- Tenże:* Reforma Konstytucji polskiej. Warszawa 1929. Dom Książki Polskiej. Cena 1,80 zł.
- Tenże:* Studia prawnicze. Poznań 1938, Księgarnia Św. Wojciecha, str. 211. Cena 8 zł.
- Rousseau J. J.:* Umowa społeczna, przełożył i objaśnił *prof. dr Peretiatkowicz*, wyd. II. Poznań 1920, Księg. Św. Wojciecha, str. 130. Cena 1 zł.
- Radbruch G.:* Zarys filozofii prawa, przełożył *prof. dr Cz. Znamierowski*. Kraków—Warszawa, 1938, Księgarnia Powszechna, str. 335. Cena 12 zł.

- Rosiński St. dr:* Problem działania cel w teorii ekonomii. Poznań 1929, Fiszer i Majewski, str. 259. Cena 8 zł.
- Tenże:* Nowe prądy w polityce gospodarczej. Poznań 1938. Gebethner i Wolff. Cena 1 zł.
- Rutkowski Jan prof. dr:* Skup sołectw w Polsce w XVI w. Poznań 1921. Cena 1 zł.
- Tenże:* Poddąństwo włościańskie w XVIII w. Poznań 1921. Cena 5 zł.
- Tenże:* Zarys gospodarczych dziejów Polski w czasach przedrozbiorowych. Poznań 1923. Cena 3 zł.
- Tenże:* Zagadnienie reformy rolnej w Polsce w XVIII wieku. Poznań 1925. Cena 3 zł.
- Tenże:* Badania nad podziałem dochodów w Polsce w czasach nowożytnych. T. I. Kraków, 1938, Pol. Akad. Umiej., str. 328. Cena 8 zł.
- Silnicki T. prof. dr:* Prawo elekcji królów w dobie Jagiellońskiej. Lwów 1913. Studia nad hist, prawa polskiego wyd. przez O. Balzera. T. V, zes. 3, nakł. Tow. Nauk. we Lwowie.
- Tenże:* Organizacja archidiakonalna w Polsce. Lwów 1927. Studia nad hist, prawa polskiego wyd. przez O. Balzera. T. X, zes. 2, nakł. Tow. Naukowego we Lwowie.
- Tenże:* Rola dziejowa kościoła polsk. na Śląsku w wiekach XI—XIII. Katowice 1935, wyd. Instytutu Śląskiego. Cena 2 zł.
- Stelmachowski Br. prof. dr:* Zarys procedury cywilnej. Poznań, Fiszer i Majewski, str. 126.
- Tenże:* Polsko-niemiecki układ waloryzacyjny. Poznań 1928, Fiszer i Majewski, str. 60. Cena 16,50 zł.
- Tenże:* O prawie zastawu na wekslu. Poznań 1925, Tow. Przyj. Nauk, str. 151. Cena 12 zł.
- Taylor E. prof. dr:* Inflacja polska. Poznań 1926, Tow. Przyj. Nauk, str. 408. Cena 15 zł.
- Tenże:* Druga inflacja polska. Poznań, Gebethner i Wolff, str. 135. Cena 4,50 zł.
- Tenże:* Wstęp do ekonomiki cz. I. Warszawa 1936, Dom Książki Polskiej, str. 190.
- Tenże:* Wstęp do ekonomiki cz. II. Poznań 1938, Ks. Św. Wojciecha, str. 165. Cena 6 zł.
- Tenże:* Polityka skarbową i system podatkowy Rzplitej Polskiej, Poznań 1929, Nakł. Wyższej Szkoły Handlowej, str. 368.
- Tenże:* Uwagi o polskiej polityce pieniężno-kredytowej. Poznań 1932, str. 23.
- Winiarski B. prof. dr:* Rzeki polskie ze stanowiska prawa międzynarodowego. Poznań 1922, Gebethner, str. 266.
- Tenże:* Ustrój polityczny ziem polskich w XIX w. Poznań 1923, str. 287, Fiszer i Majewski.
- Tenże:* Bezpieczeństwo, Arbitraż, Rozbrojenie. Poznań 1928, Fiszer i Majewski, str. 256. Cena 10 zł.
- Tenże:* Wybór źródeł do nauki prawa międzynarodowego. Warszawa 1938, Skł. gł. Kasa im. Mianowskiego, str. 593. Cena 12 zł.
- Zaleski Stefan prof. dr:* Demographie generale de la Pologne. Fribourg—Lausanne, 1920, Comité des publications encyclopédiques sur la Pologne, str. 301, z wykresami i kartogramami. Cena zniż. 2 zł. (Skład u Gebethnera i Wolffa).
- Tenże:* Idea słusznej płacy. Poznań 1925, Fiszer i Majewski, str. 191. Cena 8 zł.
- Tenże:* Wpływ postępu technicznego na bezrobocie. Poznań 1937, Tow. Przyj. Nauk. str. 219. Cena 7 zł.
- Zoll i Ohanowicz:* Prawo cywilne b. dzieln. pruskiej, cz. I, cz. III. Kraków 1923. Czarnecki.

POZNAŃSKIE PRACE EKONOMICZNE

POD REDAKCJĄ PROF. DRA EDWARDA TAYLORA

- Nr 1. *Kasprowicz Bolesław*: Przemysł spirytusowy b. dzielnicy pruskiej w okresie etatyzmu (1 I 1919 do 31 X 1919), Poznań 1922, Fiszer i Majewski. 8° str. 122 3,00
- Nr 2. *Dalski Zbigniew*: Wpływ losów waluty polskiej na życie gospodarcze Zachodniej Polski, Poznań 1922, Fiszer i Majewski, 8° str. 104 3,00
- Nr 3. *Roszkowski Antoni*: Poglądy społeczne i ekonomiczne Augusta Cieszkowskiego, Poznań 1923, Fiszer i Majewski, 8° str. 168 5,00
- Nr 4. *Kulikowski Józef*: Kredyt w Polsce w dobie inflacji (1919-22), Poznań 1923, Fiszer i Majewski, 8° str. 118 4,00
- Nr 5. *Goldmann Stefan*: Polskie traktaty handlowe, Poznań 1924, Fiszer i Majewski, 8° str. 117. 4,00
- Nr 6. *Calkosiński Aleksander*: Inflacja niemiecka, Poznań 1924, Fiszer i Majewski, 8° str. 162 5,00
- Nr 7. *Wize Krzysztof*: Położenie robotników rolnych w Poznańskim po wojnie (1919—23), Poznań 1925, Fiszer i Majewski, 8° str. 120. 4,00
- Nr 8. *Chelmikowski Marian*: Związki zawodowe robotników polskich w Królestwie Pruskim (1889—1918), Poznań, Fiszer i Majewski, 8° str. 280 4,00
- Nr 9. *Rzóska Józef*: Niemieckie cła zbożowe, Poznań 1926, Gebethner i Wolff, 8° str. 222 6,00
- Nr 10. *Maik Stefan*: Polska polityka dewizowa, Poznań 1927, Gebethner i Wolff, 8° str. 143 4,50
- Nr 11. *Lubowicki Jerzy*: Polityka podatkowa Polski, Poznań 1927, Gebethner i Wolff, 8° str. 164 5,50
- Nr 12. *Borowski Waclaw*: Inflacja i reforma waluty w Rosji sowieckiej, Poznań 1927, Gebethner i Wolff, 8° str. 195 6,50
- Nr 13. *Skowroński Antoni*: Władysław Ochenkowski jako ekonomista, Poznań 1927, Gebethner i Wolff, 8° str. 210. 7,50
- Nr 14. *Rosiński Lucjan*: Naprawa waluty w Niemczech, Poznań 1928, Gebethner i Wolff, 8° str. 160. 5,40
- Nr 15. *Piotrowski Jan*: Zagadnienie polskiego eksportu mięsnego, Gebethner i Wolff, 8° str. 231 8,00
- Nr 16. *Paszkowski Witold*: Organizacja polskiego przemysłu węglowego, Poznań 1931, Skł. gł. Dom Książki Polskiej w Warszawie, 8° str. 272 10,00
- Nr 17. *Zdzitowiecki Jan*: Naprawa pieniądza włoskiego. Poznań 1932, Skł. gł. Dom Książki Polskiej w Warszawie, 8° str. 207. 7,50
- Nr 18. *Roszkowski Antoni*: Korporacjonizm katolicki, Poznań 1932, Skład gł. Księgarnia św. Wojciecha, 8° str. 302 10,00
- Nr 19. *Schimmel Jerzy*: Miejska renta gruntowa. Poznań 1933, Skł. gł. Dom Książki Polskiej w Warszawie, 8° str. 170. 7,00
- Nr 20. *Tuskiewicz Olgierd*: Przesilenie zbożowe w Polsce, Poznań 1934, Skł. gł. Dom Książki Polskiej w Warszawie, 8° str. 132 5,00
- Nr 21. *Bark Edgar*: Zagadnienie obiegu pieniądza w współczesnej ekonomice, Poznań 1935, Dom Książki Polskiej w Warszawie, str. 143 5,00
- Nr 22. *Werner Stefan*: Przemysł na Pomorzu i jego przyszłość, 1935, str. 223 7,50
- Nr 23. *Taylor Edward*: Wstęp do ekonomiki. Cz. I. Ekonomia jako nauka, 1936, str. 190. 8,00
- Nr 24. *Trampczyński Witold*: Pojęcie kapitału, 1937, str. 151. 5,00
- Nr 25. *Śmierczalski Stanisław*: Teoria wartości i cen austriackiej szkoły psychologicznej, 1938, str. 142 5,00
- Nr 26. *Zakrzewski Zbigniew*: Witold Skarzyński, ekonomista wielkopolski, 1938, str. 139. 5,00
- Nr 27. *Taylor Edward*: Wstęp do ekonomiki. Cz. II: Czynniki i elementy gospodarcze. 1938, str. 165 6,00
- Nr 28. *Hedinger Kazimierz*: Polska polityka zbożowa, Poznań 1939, str. 163 5,50
- Nr 29. *Trampczyński Witold*: Proces kapitalizacyjny. Poznań 1939, str. 188 6,00

Do nabycia we wszystkich księgarniach